

RADNIČKA PRAVA

VIJESTI TEKSTOVI VIDEO RADNO PRAVO PARTNERI

Unesite pojam :

ČLANCI

INTERVJUI

ISTRAŽIVANJA

KNJIGE

KROZ STRAH I PREDRASUDE DO RADNOG MJESTA

Objavljeno: 25.11.2021

“Potrebno je puno više razumijevanja i puno manje straha da bi se nešto promijenilo”, govori nam Marko, bubnjar, novinar i autor glazbenog podcasta “Čekaonica”. Osobe s invaliditetom susreću se s brojnim preprekama pri zapošljavanju u Hrvatskoj, a koliko je situacija loša govori činjenica da unatoč državnim subvencijama poslodavci radije plaćaju kazne, više od 200 milijuna kuna u 2019. godini, nego da zaposle osobu s invaliditetom. O predrasudama pri zapošljavanju piše naša Ana Vragolović u drugom od šest tekstova o iskustvima osoba s invaliditetom u svijetu rada.

Naći posao koji nam odgovara i koji se poklapa s našim interesima, a da je pritom solidno plaćen, bez kršenja prava i maltretiranja, može biti dosta zahtjevno. Tržište je ograničeno na određena zanimanja, nerijetko je potrebna umreženost kako bi se “probili” do određenog radnog mjesta, plaće su za veliki broj poslova niske, često se traži prekovremeni rad, produktivnost, multitasking, rad u smjenama – opterećenje je veliko... Prepreka je mnogo, a s još nizom dodatnih susreću se osobe s invaliditetom.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u kolovozu 2021. godine zaposlene su bile 1.953 osobe s invaliditetom (1,8 posto ukupno zaposlenih putem HZZ-a), a oko 6.000 osoba s invaliditetom bilo je nezaposleno (5,4 posto od ukupnog broja nezaposlenih na HZZ-u). [Očevidnik zaposlenih i samozaposlenih osoba s invaliditetom](#) u svojoj bazi ima nešto veći broj upisanih i pokazuje da je 31. 12. 2020. bilo zaposleno **11.936 osoba s invaliditetom**. To su male brojke, čak i ako uzmemo u obzir da je velik broj evidentiranih osoba s invaliditetom stariji od 65 godina i da ih je relativno veći broj nisko obrazovanih (što je problem po sebi). Populacija osoba s invaliditetom broji 586.153 ljudi, a 263.525 osoba s invaliditetom (44 posto) je u radno aktivnoj

dobi (od 20 do 64 godine), kažu [podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo](#).

Što se tiče obrazovanosti, opći podaci o obrazovanju osoba s invaliditetom govore kako ih više od 60 posto ima nezavršenu ili završenu samo osnovnu školu. Zbog toga su većinom zaposleni na niskokvalificiranim poslovima, recimo na radnim mjestima pomoćnog kuhara, radnika u održavanju, čistačice, vrtlarskog radnika, kuhinjskog radnika, ručnog pakirera, radnika za pomoć u kući i dr.

Treba istaknuti još jedan problem – značajan broj osoba s invaliditetom dugotrajno je nezaposlen. Od već spomenutih 6.000 nezaposlenih osoba s invaliditetom prijavljenih na HZZ, oko 1.600 bilo je nezaposleno manje od godinu dana, oko 1.000 ljudi bilo je nezaposleno između jedne i dvije godine, 2.150 ljudi nezaposleno je bilo od dvije do 8 godina, a više od osam godina nezaposleno ih je bilo 1.224.

Uzrok dugotrajne nezaposlenosti jest nemogućnost stjecanja radnog iskustva, čime se opet vraćamo na problem njihove teže zapošljivosti. Ako nemaju mogućnosti steći radno iskustvo i kvalitetno se obrazovati, osobe s invaliditetom imat će i slabije mogućnosti za zapošljavanje. Na te se probleme nadovezuju predrasude prema njihovim sposobnostima i kompetencijama.

STRAH I PREDRASUDE POSLODAVACA

Marko Baković, bubnjar u dva benda, novinar i autor [glazbenog podcasta "Čekaonica"](#), kaže da su dva glavna razloga teškoj zapošljivosti osoba s invaliditetom strah i predrasude poslodavaca da osoba ne može pridonijeti poslu i da neće moći raditi ono što se od nje očekuje. Komentira kako je takav stav bez smisla, jer, iako je logično da "osoba s invaliditetom ne može sve što može osoba koja nema invaliditet, u svojim okvirima i području gdje se pokušava izboriti za sebe svjesna je svojih mogućnosti i zna gdje može napredovati".

Također tvrdi da negativan stav poslodavaca proizlazi iz nedovoljne edukacije i nezainteresiranosti da se bave ovakvim pitanjima: "Ljudi bi trebali imati malo otvorenije poglede. Subvencije i olakšice postoje, ali uopće se ne žele informirati", kaže.

Marko Baković i Saša Antić iz TBF-a u podcastu Čekaonica, Izvor: YouTube screenshot

Anja Mihaljević, predsjednica Udruge za poticanje inkluzije osoba s invaliditetom Mogu sve, javno progovara o diskriminaciji osoba s invaliditetom, razbija predrasude, potiče promjenu percepcije i nastoji osnaživati osobe s invaliditetom. To čini kroz [Facebook](#) i [Instagram profile](#) udruge i kolumnu [na portalu She.hr](#), gdje opisuje situacije koje su doživjeli ona ili drugi kolege, i gdje se zafrkava na račun svoje prijateljice Pamele, proteze za nogu. Slaže se da postoji niz mogućnosti i poslova za osobe s invaliditetom, ovisno o njihovim afinitetima, vrsti i stupnju invaliditeta, no navodi da je "tržište takvo kakvo je, traži se da jedan radnik obavlja tri posla, ako ne i više, pa onda poslodavci traže ljude koji su fizički zdraviji".

Kao drugu bitnu stvar navodi volju poslodavca da zaposli osobu s invaliditetom: "Na nekim poslovima ima čak naznačeno da podržavaju zapošljavanje osoba s invaliditetom, u posljednje vrijeme sve više, i smatram da idemo u dobrom smjeru. Međutim, to je daleko od onog što bi sve mi osobe s invaliditetom mogle", kaže Anja.

Potom objašnjava krajnost u koju idu poslodavci zbog nezainteresiranosti: "Pri zapošljavanju osoba s invaliditetom država daje poticaje godinu dana, plaća do 75 posto plaće. Od 1. 1. 2021. postoji nagrada za poslodavce koji imaju manje od 20 zaposlenih, a zapošljavaju osobe s invaliditetom, iako zakonom nisu dužni. Usprkos tome, broj nezaposlenih osoba s invaliditetom je velik, a većina firmi koje imaju više od 20 zaposlenih plaća kaznu za to što ne zapošljavaju osobe s invaliditetom, i većina njih će pristati radije platiti tu kaznu nego dati priliku osobi."

Činjenica da su [poslodavci 2019. HZZ-u uplatili više od 200 milijuna kuna](#) zbog nezapošljavanja osoba s invaliditetom ne treba nas iznenaditi, jer je naknada vrlo niska – prije korona krize iznosila je 30 posto minimalca (1.125 kn), a 2020. smanjena je na 812 kn mjesečno.

OSTVARENJE INTERESA OSOBA S INVALIDITETOM ONEMOGUĆUJE SE KROZ GETOIZIRANJE

Drugi negativan aspekt priče o zapošljavanju osoba s invaliditetom jest činjenica da su zaposlene uglavnom na poslovima za koje je potrebno minimalno obrazovanje, jer se očekuje da rade većinom niskokvalificirane poslove. Takva očekivanja im u startu donose lošiju startnu poziciju kod zapošljavanja, a takvi poslovi znače i nisku plaću. K tome, čak 28,8 posto nezaposlenih osoba s invaliditetom nema nikakvo radno iskustvo, jer im se ne pruža prilika.

Naš sugovornik Marko završio je novinarstvo na VERN-u u Zagrebu, a audioinženjering i glazbenu produkciju studirao je u Ljubljani i u Zagrebu, u Školi glazbene produkcije i multimedije (MPA). Ljut je jer do sada nije dobio mogućnost zaposliti se u struci.

"Imam završen fakultet, želje i znanje da postignem ono što želim u životu. No, do sada nemam radnog staža, a 1987. sam godište. Uvijek sam znao poluditi kad mi netko kaže – javljaj se na telefon negdje. Uopće se ne radi o tome da podcjenjujem bilo čiji rad i bilo koje radno mjesto, ali ako sam završio neku konkretnu školu, a netko ne želi ni pokušati sagledati moje želje i interese, to mi je ravno degradaciji najgore vrste", objašnjava i dodaje: "Na to se nadovezuje problem što većina ide linijom manjeg otpora pa misle da osoba s invaliditetom može raditi samo nešto što je vezano za osobe s invaliditetom. Takvu getoizaciju sam doživio par puta i to je užasno frustrirajuće i tužno, a jako prisutno u strukturama za zapošljavanje. Onda se čudimo zašto nas društvo tako gleda – umjesto da se potiče kreativnost, socijalizaciju, različite interese... Svatko ima neku svoju specijaliziranost – ja ne vidim, ali zato imam izvrstan sluh i jak sam u muzici. Netko drugi ima neki drugi interes, a ostvarenje se onemogućuje kroz getoiziranje."

Ipak, nedavno mu se pružila prilika za zaposlenje pa se nada da će dobiti posao i u budućnosti s manje gorčine govoriti o ovoj temi.

Foto: [Instagram stranica](#) udruge *Mogu sve*

Na problem skučenog pogleda na osobe s invaliditetom nadovezuje se i činjenica da okolina, pa čak i obitelj ili prijatelji osobe, vide samo invaliditet i stoga ne očekuju puno od nje. Taj je problem pogotovo prisutan u manjim sredinama, kaže Marko: "Problem je sažaljevanje okoline, bude 'ne možeš ovo, ne možeš ono' i normalno da se od te sve negativne energije koja dolazi iz okoline ljudi povuku u sebe, ne žele se trgnuti, boriti i sudjelovati u stvarima koje bi im inače mogle puno pomoći".

Anja navodi svoje iskustvo: "Postoje različiti stupnjevi invaliditeta, i svi mi možemo različite stvari. Ja ne mogu stajati na nogama cijeli dan, jer imam protezu, ne mogu raditi u skladištu, tegliti kutije, konobariti, biti frizerka, ali mogu raditi poslove na kojima mogu sjediti: novinarstvo, PR, *social media*. Često mi se dogodilo da mi ljudi kažu: 'Joj, pa ti izlaziš!' Činjenica da osobe s invaliditetom rade takve uobičajene stvari iz nekog razloga ljudima je šok. Postoje osobe s invaliditetom koje su se socijalizirale, koje su u životu izborile obrazovanje, rade kao i osobe bez invaliditeta, imaju partnere, putuju po svijetu, ima toliko primjera i u Hrvatskoj, npr. paraolimpijci. Nitko od njih nije posustao, iz svih tih primjera vidi se raznolikost."

"INVALIDITET KOŠTA VIŠE NEGO ŠTO MISLE ONI KOJI DONOSE ZAKONE"

Jedan od razloga zašto nam je rad važan jest financijska neovisnost. Naša sugovornica Anja objašnjava da nezaposlene osobe s invaliditetom ovise o drugima i o državnim potporama, koje su sve manje i čak se ukidaju.

"Definitivno postoji rizik od siromaštva jer invaliditet košta puno više nego što smatraju oni koji donose zakone", kaže Anja i potom nam preporučava svoje loše iskustvo s osobnom invalidninom, za koju smo u [prvom tekstu](#) iz serije "Osobe s invaliditetom u svijetu rada" ustanovili da ni izbliza nije dovoljna za pokriće troškova invaliditeta.

"Meni je oduzeta osobna invalidnina nakon amputacije noge, kad sam opet morala proći razna vještačenja i liječničke preglede. Liječnica je rekla da sam preistrenirana. Mogu sama živjeti, sama se odijevati, po toj logici meni osobna invalidnina ne treba. Znam slučajeve ljudi kojima je invalidnina ukinuta iako imaju puno veći invaliditet od mene i kojima je potrebna puno veća pomoć, jednostavno jer smo preistrenirani. Valjda je dovoljno da, ako je u kolicima, osoba može jesti i obaviti nekakve higijenske stvari, već tada osobna invalidnina nije potrebna.

Kod nas je odlučivanje o osobnoj invalidnini otišlo u krajnost, ne donosi se s razumom, ne gleda se što su sve troškovi i koliki su. Ja ću potrošiti na protezu i dodatke za protezu, na drugačije cipele, netko tko ima kraću nogu na potplate, uloške i sl. Godišnje pravo za ortopedske cipele je vrlo nisko, jedne godišnje, a kako možemo biti u jednim cipelama cijelu godinu? I lijekovi koštaju, i druge stvari koje ne dobivamo preko zdravstvenog i koje nam se sve više oduzimaju...", objašnjava naša sugovornica.

MOGUĆNOSTI ZAPOŠLJAVANJA

Kako vidimo iz razgovora, predrasude poslodavaca prema mogućnostima i interesima osoba s invaliditetom i minimalna očekivanja okoline, nepoticajna i destruktivna, vode do toga da će poslodavci radije platiti kaznu nego zaposliti osobu s invaliditetom, iako zakonske mogućnosti i olakšice postoje.

Mirjana Jakovčev, predsjednica Hrvatskog saveza udruga osoba s intelektualnim teškoćama detaljnije nam objašnjava proces zapošljavanja osoba s invaliditetom:

"Postoje dva načina zapošljavanja osoba s invaliditetom: zaštitno zapošljavanje (npr. zaštitne i integrativne radionice) i na otvorenom tržištu rada. Na temelju nalaza i mišljenja centra za profesionalnu rehabilitaciju, mogu se ostvariti određeni poticaji (subvencije i sufinanciranje određenih troškova), što može biti od koristi kod zaštitnih i integrativnih radionica, ali i kod drugih poslodavaca na otvorenom tržištu (npr. subvencija plaće). Poticaje isplaćuje Zavod za vještačenje, a velik dio poslodavaca je često neupućen u takve mogućnosti pa ih je potrebno informirati – moguće je da nakon toga promjene mišljenje o zapošljavanju osoba s invaliditetom."

Foto: [Instagram stranica](#) udruge *Mogu sve*

Ona ističe da osobe s lakšim intelektualnim teškoćama imaju bolje šanse za zapošljavanje, ali ujedno je i broj nezaposlenih velik (32,4 posto u evidenciji HZZ-a). "Savez svakako potiče zapošljavanje osoba s intelektualnim teškoćama jer iz toga proizlaze brojne prednosti za njih, njihove obitelji, ali i društvo u cjelini. Osjećaju se bolje jer zarađuju i doprinose društvu svojim radom. U suprotnom su isključivo korisnici državnog proračuna, prvenstveno sustava socijalne skrbi", rekla je. Navodi niz poslova koje osobe s intelektualnim teškoćama mogu raditi – od rada u skladištima, na poslovima serviranja, u pripremi hrane, razvrstavanju knjiga u knjižnicama itd.

Također kaže da "položaj zaposlenih osoba s intelektualnim teškoćama nije nužno bolji od položaja nezaposlenih jer posao sam po sebi predstavlja određeni stres, obvezu i izlazak iz zone komfora. U svakom slučaju, dobro je da osoba ima mogućnost i volju raditi."

NAŠE DRUŠTVO NE PRUŽA SVIMA JEDNAKE ŠANSE

Uz aktivnosti koje smo ranije spomenuli, naš sugovornik Marko Baković surađuje i s udrugom Centar za razvoj vrijednosti. Vodio je medijsku kampanju koja promiče samostaliji život osoba s invaliditetom. Iako je kampanja imala dobre priče, Marko kaže da je naišao na zid i poražavajuću nezainteresiranost.

"Potrebno je puno više razumijevanja i puno manje straha da bi se nešto promijenilo. Nisam mogao na HRT-u dobiti projekt za medijsku kampanju nečega dobrog i pozitivnog za osobe s invaliditetom. Negativne stvari i kukanje uvijek prolaze. To je isto problem u našem društvu", objašnjava.

Na pitanje kako poboljšati mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom Anja Mihaljević odgovara:

"U ovom trenutku nemam pravi odgovor zato što već postoje zakoni koji stimuliraju poslodavce i gdje poslodavci plaćaju minimalne troškove za zaposlenu osobu. Usprkos tome, poslodavci i dalje ne žele zapošljavati. Mislim da se tu radi o *mindsetu* ljudi – ne cijene se prave kvalitete. Uz sve pozitivne stvari, potpore i financijske nagrade i dr. da se olakša poslodavcima i dalje se ne događa ništa. Nije se ništa povećalo zapošljavanje osoba s invaliditetom. Dodatan faktor je i što mali broj ljudi zna za olakšice, jer nisu zainteresirani, i onda se pitamo zašto se ne koriste. Ne koriste se jednostavno jer živimo u društvu koje ne pruža svima jednake šanse."

Iz Saveza osoba s intelektualnim teškoćama poručuju: "Potrebno je strpljenje i razumijevanje svih osoba u radnoj okolini, a onda i volja da se uloži određeni trud u prilagodbu radnog mjesta u skladu s mogućnostima osobe s intelektualnim teškoćama (ovdje od pomoći mogu biti i radni asistenti). Rezultat može biti vrijedan, zahvalan i zadovoljan radnik. Ipak, jasno je kako u trenutnim uvjetima na tržištu rada mogućnost pronalaska odgovarajućeg posla i normalnih

uvjeta rada nije ostvariva niti za radnike koji nisu osobe s invaliditetom. Iz tih razloga su mogućnosti zapošljavanja osoba s intelektualnim teškoćama vrlo ograničene.”

Kao što su naveli naši sugovornici, za promjenu situacije potrebna je ponajprije volja i više razumijevanja prema osobama s invaliditetom, a poslodavci se trebaju dodatno informirati o mogućnostima zapošljavanja, u čemu može pomoći i [Katalog radnih mjesta zaposlenih osoba s invaliditetom](#), koji daje lako dostupne informacije o poslovima koje trenutno rade osobe s invaliditetom i mogućim potrebnim prilagodbama i načinima podrške. Također, smanjivanju predrasuda doprinijelo bi kada bi se svatko od nas informirao o spomenutim problemima, a započeti možemo s posjećivanjem stranica nekih od važnih kampanja istaknutih u ovom tekstu.

**Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2021.*

Izvor naslovne fotografije: [Pixnio](#)

Tekst napisala:

[Ana Vragolović](#)

VEZANI ČLANCI

< >

Invaliditet nije zapreka za rad

Radnice Orjave nastavljaju s borbom - do ispunjenja zahtjeva!

“Imamo stepenice, teško ćete se kretati”: Osobe s invaliditetom na radnom mjestu

Preporučite članak: